

Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
ANTHONYJA COLLINSA
od 16. studenoga 2023.¹

Spojeni predmeti C-345/22 do C-347/22

Maersk A/S
protiv
Allianz Seguros y Reaseguros SA (C-345/22 i C-347/22)
i
Mapfre España Compañía de Seguros y Reaseguros SA
protiv
MACS Maritime Carrier Shipping GmbH & Co. (C-346/22)

(zahtjevi za prethodnu odluku koje je uputila Audiencia Provincial de Pontevedra (Provincijski sud u Pontevedri, Španjolska))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim i trgovačkim stvarima – Uredba (EU) br. 1215/2012 – Članak 25. stavak 1. – Ugovor o pomorskom prijevozu robe potvrđen teretnicom – Ugovorna odredba o nadležnosti sadržana u teretnici – Mogućnost pozivanja na ugovornu odredbu o nadležnosti protiv treće osobe imatelja teretnice – Primjenjivo pravo – Nacionalno zakonodavstvo koje zahtijeva da je treća osoba imatelj teretnice pojedinačno i zasebno pregovarala o ugovornoj odredbi o nadležnosti”

Uvod

1. Audiencia Provincial de Pontevedra (Provincijski sud u Pontevedri, Španjolska) predmetnim zahtjevima za prethodnu odluku traži od Suda smjernice u pogledu tumačenja članka 25. stavka 1. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (u daljnjem tekstu: Uredba Bruxelles I.a)². Ti su zahtjevi upućeni u okviru postupaka između danskog pomorskog prijevoznika Maersk A/S (u daljnjem tekstu: Maersk) i španjolskog osiguravajućeg društva Allianz Seguros y Reaseguros SA (u daljnjem tekstu: Allianz), u predmetima C-345/22 i C-347/22, te španjolskog osiguravajućeg društva Mapfre España Compañía de Seguros y Reaseguros SA (u daljnjem tekstu: Mapfre) i njemačkog prijevoznika

¹ Izvorni jezik: engleski

² SL 2012., L 351, str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289. i ispravci SL 2014., L 60, str. 40. i SL 2016., L 202, str. 57.). Uredbom Bruxelles I.a zamijenjena je Uredba Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.; u daljnjem tekstu: Uredba Bruxelles I), kojom je pak zamijenjena Konvencija od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 1972., L 299, str. 32.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 3.), kako je izmijenjena kasnijim konvencijama o pristupanju novih država članica toj konvenciji (u daljnjem tekstu: Konvencija iz Bruxellesa).

MACS Maritime Carrier Shipping GmbH & Co. (u daljnjem tekstu: MACS), u predmetu C-346/22. U svakom od tih postupaka zahtijeva se naknada štete nastale zbog djelomičnog gubitka robe u pomorskom prijevozu. Oni otvaraju pitanje uvjeta pod kojima se na odredbu o nadležnosti koja je sadržana u ugovoru o pomorskom prijevozu robe te je unesena u teretnicu moguće pozivati protiv treće osobe koja je poslije stekla odnosnu robu i time postala imatelj odnosne teretnice.

Pravni okvir

Pravo Europske unije

Konvencija iz Bruxellesa

2. Članak 17. prvi stavak Konvencije iz Bruxellesa predviđa:

„Ako se stranke, od kojih jedna ili više njih ima domicil u državi ugovornici, sporazume da će sud ili sudovi države ugovornice biti nadležni za sporove koji nastanu ili su nastali u vezi s određenim pravnim odnosom, taj sud ili sudovi imat će isključivu nadležnost. Takav sporazum o prenošenju nadležnosti postiže se:

- (a) u pisanom obliku, ili se potvrđuje u pisanom obliku; ili
- (b) u obliku koji je u skladu s praksom uvriježenom među strankama; ili
- (c) u međunarodnoj trgovini u obliku koji je u skladu s običajima koji su strankama poznati ili bi im morali biti poznati, a opće su poznati u međunarodnoj trgovini i redovito ih poštuju stranke ugovora iste vrste u okviru trgovine o kojoj je riječ.”

Uredba Bruxelles I

3. Članak 23. stavak 1. Uredbe Bruxelles I predviđa:

„Ako se stranke, od kojih jedna ili više njih ima domicil u državi članici, sporazume da će sud ili sudovi države članice biti nadležni za sporove koji nastanu ili su nastali u vezi s određenim pravnim odnosom, nadležan će biti taj sud ili ti sudovi. Takva nadležnost je isključiva, osim ako su stranke postigle drugačiji sporazum. Takav sporazum o prenošenju nadležnosti postiže se:

- (a) u pisanom obliku, ili se potvrđuje u pisanom obliku; ili
- (b) u obliku koji je u skladu s praksom uvriježenom među strankama; ili
- (c) u međunarodnoj trgovini u obliku koji je u skladu s običajima koji su strankama poznati ili bi im morali biti poznati, a opće su poznati u međunarodnoj trgovini i redovito ih poštuju stranke ugovora iste vrste u okviru trgovine o kojoj je riječ.”

Uredba Bruxelles I.a

4. Uvodne izjave 15., 19. i 20. Uredbe Bruxelles I.a glase:

„(15) Pravila o nadležnosti trebala bi biti što je moguće više predvidiva i zasnovana na načelu da se nadležnost općenito temelji na domicilu tuženika. Nadležnost bi uvijek trebala postojati na temelju toga, osim u nekim točno određenim slučajevima u kojima glavni predmet spora ili autonomija stranaka jamče drukčije povezane čimbenike [zahtijevaju primjenu drukčije poveznice]. [...]

[...]

(19) Autonomija ugovornih stranaka, osim u slučaju osiguranja, u potrošačkim ugovorima i ugovorima o radu gdje je autonomija u pogledu utvrđivanja nadležnih sudova dozvoljena samo u smanjenom opsegu, trebala bi se poštovati zbog isključivih osnova nadležnosti iz ove Uredbe [trebala bi se poštovati podložno osnovama isključive nadležnosti iz ove Uredbe].

(20) Pitanje o tome je li sporazum o izboru nadležnog suda o izboru suda ili sudova države članice [sporazum o izboru suda ili sudova neke države članice kao nadležnih] ništav u pogledu njegove materijalne valjanosti trebalo bi presuditi u skladu s pravom države članice suda ili sudova utvrđenih sporazumom, uključujući pravila o sukobu zakona te države članice.”

5. Članak 25. Uredbe Bruxelles I.a, u Odjeljku 7. naslovljenom „Prorogacija nadležnosti”, koji se nalazi u poglavlju II. te uredbe, naslovljenom „Nadležnost”, propisuje:

„1. Ako su se stranke, neovisno o njihovu domicilu, sporazumjele da sud ili sudovi države članice imaju nadležnost u rješavanju sporova koji su nastali ili mogu nastati u vezi određenog pravnog odnosa, taj sud ili sudovi je nadležan/su nadležni, osim ako je sporazum ništav u pogledu njegove materijalne valjanosti prema pravu te države članice. Ta nadležnost je isključiva osim ako su se stranke drukčije sporazumjele. Sporazum o nadležnosti se sklapa:

(a) u pisanom obliku ili se potvrđuje u pisanom obliku;

(b) u obliku koji je u skladu s praksom koja je ustaljena među strankama;

(c) u međunarodnoj trgovini, u obliku koji je u skladu s običajima koji su poznati strankama ili bi im morali biti poznati, a koji su opće poznati u međunarodnoj trgovini i redovito ih poštuju stranke ugovora iste vrste u okviru trgovine o kojoj je riječ.

[...]

5. Sporazum o nadležnosti koji je dio ugovora smatra se sporazumom neovisnim od drugih uvjeta ugovora.

Valjanost sporazuma o nadležnosti ne može se osporavati samo zbog nevaljanosti ugovora.”

Nacionalno pravo

6. U točki XI. preambule Leya 14/2014, de 24 de julio, de Navegación Marítima (Zakon 14/2014 o pomorskoj plovidbi, u daljnjem tekstu: LNM) od 24. srpnja 2014.³ predviđeno je sljedeće:

„[...]

Poglavlje I. sadržava posebna pravila o nadležnosti te mu je cilj, vodeći se načelom nadređenosti međunarodnih sporazuma i prava Europske unije u ovom području, spriječiti utvrđene zloporabe propisujući ništavost odredbi o podvrgavanju stranoj sudskoj nadležnosti ili arbitraži u inozemstvu koje su sadržane u ugovorima o uporabi broda ili pomoćnim ugovorima o plovidbi ako se o njima nije pregovaralo pojedinačno i zasebno.

[...]”

7. Članak 251. LNM-a, naslovljen „Učinkovitost prijenosa”, propisuje:

„Prijenos teretnice ima iste učinke kao i isporuka na njoj navedene robe, ne dovodeći u pitanje mogućnost osobe kojoj je roba nezakonito oduzeta da pokrene kazneni ili građanski postupak. Stjecatelj teretnice stupa u sva prenositeljeva prava i aktivnosti povezane s robom, uz iznimku sporazuma o sudskoj nadležnosti i arbitraži, jer to zahtijeva suglasnost stjecatelja u skladu s odredbama poglavlja I. glave IX.”

8. Članak 468. LNM-a, naslovljen „Ugovorne odredbe o nadležnosti i arbitraži”, predviđa:

„Ne dovodeći u pitanje odredbe međunarodnih konvencija koje su na snazi u Španjolskoj i pravila prava [Unije], odredba o podvrgavanju stranoj sudskoj nadležnosti ili arbitraži u inozemstvu sadržana u ugovoru o uporabi broda ili pomoćnom ugovoru o plovidbi ništava je te se smatra da nije ugovorena ako se o njoj nije pregovaralo pojedinačno i zasebno.

Osobito, činjenica da je odredba o nadležnosti ili arbitraži dio ispisanih uvjeta ugovora navedenog u prethodnom stavku ne znači sama po sebi da su zahtjevi iz tog stavka ispunjeni.”

Činjenice u glavnim postupcima i prethodna pitanja

Predmet C-345/22

9. Društvo Maersk Line Perú S. A. C.⁴, kao prijevoznik, i društvo Aguafrost Perú, kao pošiljatelj, sklopili su ugovor o pomorskom prijevozu robe prema paritetu „cost and freight”, koji potvrđuje teretnica izdana 9. travnja 2018. Na poleđini te teretnice nalazila se sljedeća ugovorna odredba o nadležnosti: „U svim drugim slučajevima, ova teretnica podliježe te se tumači prema engleskom pravu, a za eventualne sporove koji iz nje proizađu nadležan je High Court of Justice [(England & Wales)] (Visoki sud, Engleska i Wales, Ujedinjena Kraljevina) u Londonu [(Ujedinjena Kraljevina)], uz isključenje nadležnosti sudova drugih zemalja. Nadalje, prijevoznik može protiv

³ BOE br. 180 od 25. srpnja 2014., str. 59193.

⁴ Maersk Line Perú S. A. C. peruansko je društvo kći društva Maersk. U ovom ću mišljenju i njega nazivati „društvo Maersk”.

pošiljatelja pokrenuti postupak pred nadležnim sudom u mjestu u kojem pošiljatelj posluje.” Društvo Oversea Atlantic Fish SL (u daljnjem tekstu: Oversea), španjolski distributer ribe i morske hrane, primilo je odnosnu robu te time postalo imatelj te teretnice kao treća osoba.

10. Roba je u odredišnu luku stigla oštećena. Allianz, kao društvo na koje su subrogacijom prenesena prava društva Oversea, pokrenulo je protiv društva Maersk spor pred Juzgadam de lo Mercantil n° 3 de Pontevedra (Trgovački sud br. 3 u Pontevedri, Španjolska) zahtijevajući naknadu štete u iznosu od 67 449,71 eura⁵.

11. Pozivajući se na izloženu ugovornu odredbu o nadležnosti, društvo Maersk je zahtijevalo da se španjolski sudovi proglašene nenadležnima. Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Pontevedra (Trgovački sud br. 3 u Pontevedri) odbio je taj zahtjev rješenjem od 26. svibnja 2020. Društvo Maersk je tom sudu podnijelo prigovor protiv tog rješenja. Taj je prigovor odbijen rješenjem od 2. prosinca 2020.

12. Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Pontevedra (Trgovački sud br. 3 u Pontevedri) je presudom od 7. srpnja 2021. prihvatio tužbu društva Allianz. Društvo Maersk je protiv te presude podnijelo žalbu sudu koji je uputio zahtjev, u kojoj samo osporava nadležnost španjolskih sudova. Ono tvrdi da sud koji je uputio zahtjev, s obzirom na to da se članak 251. LNM-a protivi pravu Unije, mora primijeniti članak 25. Uredbe Bruxelles I.a. Shodno tomu, na ugovornu odredbu o nadležnosti moguće je pozivati se protiv treće osobe imatelja teretnice.

13. Sud koji je uputio zahtjev dvoji je li se na ugovornu odredbu o nadležnosti o kojoj je riječ u glavnom postupku, koju su dogovorile prvotne stranke ugovora, moguće pozivati protiv treće osobe imatelja teretnice koja ni izričito ni pojedinačno ni zasebno nije pristala na tu odredbu.

14. Sud koji je uputio zahtjev ističe da je „ugovorna odredba o nadležnosti” autonoman pojam prava Unije. U sektoru međunarodnog pomorskog prijevoza često se koriste ugovorne odredbe o nadležnosti, tako da su, u skladu s člankom 25. stavkom 1. točkom (c) Uredbe Bruxelles I.a, ugovorne strane zasigurno bile svjesne njihova postojanja. S obzirom na to stanje stvari, presuda u predmetu Castelletti⁶ podupire postojanje pretpostavke da je osoba protiv koje se poziva na takvu odredbu na nju pristala. Sud koji je uputio zahtjev navodi i da su takve odredbe po svojoj prirodi autonomne i odvojive. Shodno tomu, na njih se može primjenjivati materijalno pravo različito od onog koje se primjenjuje na ostatak ugovora. Ugovorna odredba o nadležnosti stoga može biti valjana čak i ako se sam ugovor smatra ništavim.

15. Sud koji je uputio zahtjev objašnjava da, kad je riječ o tereticama s ugovornom odredbom o nadležnosti koje stječu treće osobe, članak 251. LNM-a upućuje na članak 468. LNM-a, koji predviđa da su ugovorne odredbe o nadležnosti ništave ako se o njima nije pojedinačno i zasebno pregovaralo⁷. Sud koji je uputio zahtjev podsjeća na načelo koje je Sud utvrdio u presudi u predmetu Russ⁸ te ponovio u presudi u predmetu Coreck⁹ prema kojem je „na ugovornu odredbu o nadležnosti koju su pošiljatelj i prijevoznik dogovorili u skladu s člankom 17. Konvencije [iz Bruxellesa], a koja se nalazi u teretnici, moguće pozivati se protiv treće osobe

⁵ U odluci kojom je upućen zahtjev navodi se da je spor pokrenut prije 31. prosinca 2020.

⁶ Presuda od 16. ožujka 1999. (C-159/97, EU:C:1999:142)

⁷ Sud koji je uputio zahtjev navodi da je cilj LNM-a osigurati da ugovorne odredbe o nadležnosti i arbitraži obvezuju ugovorne strane samo ako su rezultat pojedinačnih i zasebnih pregovora. To je potrebno kako bi se zaštitili interesi nacionalnih primatelja teretnica u koje su izvorne stranke unijele ugovornu odredbu o nadležnosti, koji su u najslabijem ugovornom položaju, osobito kada je riječ o ugovorima o linijskom prijevozu. Ako bi nacionalni poduzetnici, pošiljatelji i primatelji robe morali utuživati malena potraživanja pred stranim sudovima, to bi u praksi moglo oslabiti njihovu sudsku zaštitu.

⁸ Presuda od 19. lipnja 1984. (71/83, EU:C:1984:217, u daljnjem tekstu: presuda u predmetu Russ, t. 24.)

⁹ Presuda od 9. studenoga 2000. (C-387/98, EU:C:2000:606, u daljnjem tekstu: presuda u predmetu Coreck, t. 23.)

imatelja teretnice ako su na tu osobu, prema primjenjivom nacionalnom pravu, subrogacijom prenesena pošiljateljeva prava i obveze”. Spominjanje „primjenjivog nacionalnog prava” u tom citatu moguće je shvatiti kao upućivanje na članak 251. LNM-a. Budući da, shodno tomu, ugovorna odredba o nadležnosti mora biti rezultat pojedinačnih i zasebnih pregovora između stranaka, prijenos prava na temelju teretnice nije potpun. Sud koji je uputio zahtjev stoga pita protivi li se članak 251. LNM-a izloženom načelu.

16. Sud koji je uputio zahtjev ističe i da nacionalno pravo primjenjivo na određivanje valjanosti ugovorne odredbe o nadležnosti može biti pravo države čiji su sudovi tom odredbom određeni kao nadležni, a to su u ovom slučaju sudovi Ujedinjene Kraljevine. Sud koji je uputio zahtjev se u prilog tom stajalištu poziva na članak 25. stavak 1. Uredbe Bruxelles I.a te na presude Suda u predmetima Benincasa¹⁰ i DelayFix¹¹, prema kojima materijalnu valjanost ugovorne odredbe o nadležnosti treba ocjenjivati s obzirom na zakonodavstvo države članice čiji su sudovi tom odredbom određeni kao nadležni.

17. Pod pretpostavkom da je članak 251. LNM-a primjenjiv te da je potrebno ispitati je li treća osoba imatelj teretnice pojedinačno i zasebno pristala na ugovornu odredbu o nadležnosti, sud koji je uputio zahtjev otvara pitanje oblika u kojem se taj pristanak može dati. On smatra da je to pitanje uređeno pravom Unije te ističe da se, ako su ispunjeni zahtjevi iz članka 25. stavka 1. Uredbe Bruxelles I.a, primjenjuje test pretpostavljenog pristanka.

18. Naposljetku, sud koji je uputio zahtjev dvoji o usklađenosti članka 251. LNM-a sa sudskom praksom Suda u dijelu u kojem ta odredba predviđa primjenu jednog prava na prijenos teretnice, a drugog prava na ugovornu odredbu o nadležnosti sadržanu u toj teretnici¹².

19. Shodno tomu, Audiencia Provincial de Pontevedra (Provincijski sud u Pontevedri) odlučila je prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeća prethodna pitanja:

- „1. Obuhvaća li pravilo iz članka 25. [Uredbe Bruxelles I.a], kad određuje da ništavost sporazuma o sudskoj nadležnosti treba ocijeniti u skladu sa zakonodavstvom države članice kojoj su ugovorne strane dodijelile nadležnost, u situaciji poput one u glavnom postupku, pitanje valjanosti proširenja odredbe na treću osobu koja nije strana ugovora u kojem je ta odredba utvrđena?
2. U slučaju prijenosa teretnice na treću osobu primatelja robe koja nije sudjelovala u sklapanju ugovora između pošiljatelja i pomorskog prijevoznika, je li u skladu s člankom 25. [Uredbe Bruxelles I.a] i tumačenjem te odredbe u sudskoj praksi Suda pravilo poput onog iz članka 251. [LNM-a], koji mogućnost pozivanja na tu ugovornu odredbu protiv treće osobe uvjetuje time da se o ugovornoj odredbi o nadležnosti ‚pojedinačno i zasebno’ pregovaralo s tom osobom?
3. Omogućuje li pravo Unije da se u zakonodavstvu država članica utvrde dodatni uvjeti valjanosti koji moraju biti ispunjeni kako bi se na ugovorne odredbe o nadležnosti sadržane u tereticama bilo moguće pozivati protiv trećih osoba?

¹⁰ Presuda od 3. srpnja 1997. (C-269/95, EU:C:1997:337)

¹¹ Presuda od 18. studenoga 2020. (C-519/19, EU:C:2020:933, u daljnjem tekstu: presuda u predmetu DelayFix)

¹² Sud koji je uputio zahtjeve upućuje na točku 23. presude u predmetu Coreck i na mišljenje nezavisnog odvjetnika S. Albera u predmetu Coreck (C-387/98, EU:C:2000:157).

4. Podrazumijeva li pravilo poput onog iz članka 251. [LNM-a] – kojim se utvrđuje da do subrogacije treće osobe imatelja teretnice dolazi samo djelomično, uz isključenje odredbi o prorogaciji nadležnosti – uvođenje dodatnog uvjeta valjanosti tih odredbi, koji se protivi članku 25. [Uredbe Bruxelles I.a]?”

Predmet C-346/22

20. Društvo MACS, kao prijevoznik, i društvo Tunacor Fisheries Ltd, kao pošiljatelj, sklopili su ugovor o pomorskom prijevozu robe prema paritetu „cost and freight”, koji potvrđuje teretnica izdana 13. travnja 2019. Na poledini teretnice nalazila se sljedeća ugovorna odredba o nadležnosti: „Ova teretnica podliježe engleskom pravu, a za eventualne sporove koji iz nje proizađu nadležan je High Court of Justice [(England & Wales)] (Visoki sud, Engleska i Wales) u Londonu”. Španjolsko društvo Fortitude Shipping SL (u daljnjem tekstu: Fortitude) primilo je odnosnu robu te time postalo imatelj te teretnice kao treća osoba.

21. Roba je u odredišnu luku stigla oštećena. Mapfre, kao osiguravajuće društvo na koje su subrogacijom prenesena prava društva Fortitude, pokrenulo je protiv društva MACS spor pred Juzgadam de lo Mercantil n° 3 de Pontevedra (Trgovački sud br. 3 u Pontevedri) zahtijevajući naknadu štete u iznosu od 80 187,90 eura¹³.

22. Pozivajući se na izloženu ugovornu odredbu o nadležnosti, društvo MACS je tvrdilo da španjolski sudovi nisu nadležni. Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Pontevedra (Trgovački sud br. 3 u Pontevedri) se rješenjem od 3. svibnja 2020. proglasio nenadležnim. Društvo Mapfre je protiv tog rješenja podnijelo žalbu sudu koji je uputio zahtjev. Ono tvrdi, pozivajući se na članak 251. LNM-a, da se protiv društva Fortitude nije moguće pozivati na ugovornu odredbu o nadležnosti jer potonje nije stranka ugovora o prijevozu robe niti je na bilo koji način sudjelovalo u njegovu izvršenju. Društvo MACS ističe da sud koji je uputio zahtjev, s obzirom na to da se članak 251. LNM-a protivi pravu Unije, mora primijeniti članak 25. Uredbe Bruxelles I.a i time omogućiti pozivanje na ugovornu odredbu o nadležnosti protiv treće osobe imatelja teretnice.

23. Budući da je imao jednake dvojbe kao u predmetu C-345/22, sud koji je uputio zahtjev odlučio je prekinuti postupak i Sudu uputiti u bitnome jednaka prethodna pitanja kao u tom predmetu.

Predmet C-347/22

24. Društvo Maersk, kao prijevoznik, i društvo Aguafrost Perú, kao pošiljatelj, sklopili su ugovor o pomorskom prijevozu robe prema paritetu „cost and freight”, koji potvrđuje teretnica izdana 2. kolovoza 2018. Na poledini teretnice nalazila se ugovorna odredba o nadležnosti koja je glasila jednako kao ona izložena u točki 9. ovog mišljenja. Društvo Oversea primilo je odnosnu robu te time postalo imatelj te teretnice kao treća osoba.

25. Roba je u odredišnu luku stigla oštećena. Allianz, kao osiguravajuće društvo na koje su subrogacijom prenesena prava društva Oversea, pokrenulo je protiv društva Maersk spor pred Juzgadam de lo Mercantil n° 3 de Pontevedra (Trgovački sud br. 3 u Pontevedri) zahtijevajući naknadu štete u iznosu od 106 093,65 eura¹⁴.

¹³ U odluci kojom je upućen zahtjev navodi se da je spor pokrenut prije 31. prosinca 2020.

¹⁴ U odluci kojom je upućen zahtjev navodi se da je spor pokrenut prije 31. prosinca 2020.

26. Pozivajući se na navedenu ugovornu odredbu o nadležnosti, društvo Maersk je zahtijevalo da se španjolski sudovi proglašene nenadležnima. Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Pontevedra (Trgovački sud br. 3 u Pontevedri) odbio je taj zahtjev rješenjem od 20. listopada 2020.

27. Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Pontevedra (Trgovački sud br. 3 u Pontevedri) je presudom od 9. srpnja 2021. prihvatio tužbu društva Allianz. Društvo Maersk protiv te je presude podnijelo žalbu sudu koji je uputio zahtjev, navodeći da španjolski sudovi nisu nadležni. Budući da se članak 251. LNM-a protivi pravu Unije, sud koji je uputio zahtjev mora primijeniti članak 25. Uredbe Bruxelles I.a i time omogućiti pozivanje na ugovornu odredbu o nadležnosti protiv treće osobe imatelja teretnice.

28. S obzirom na to da je imao jednake dvojbe kao u predmetu C-345/22, sud koji je uputio zahtjev odlučio je prekinuti postupak i Sudu uputiti u bitnome jednaka pitanja kao u tom predmetu.

Postupak pred Sudom

29. Predsjednik Suda je odlukom od 15. srpnja 2022. spojio predmete C-345/22, C-346/22 i C-347/22 za potrebe provođenja pisanog i usmenog postupka i donošenja presude.

30. Stranke glavnih postupaka, španjolska vlada i Europska komisija podnijele su pisana očitovanja.

Pravna ocjena

Uvodna napomena

31. Sporazum o povlačenju Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju¹⁵ (u daljnjem tekstu: Sporazum o povlačenju) sklopljen je 17. listopada 2019., a na snagu je stupio 1. veljače 2020. Članak 67. Sporazuma o povlačenju, naslovljen „Nadležnost, priznavanje i izvršenje sudskih odluka i s time povezana suradnja središnjih tijela”, u stavku 1. točki (a) predviđa da se, kako u Ujedinjenoj Kraljevini tako i u državama članicama u situacijama koje uključuju Ujedinjenu Kraljevinu, na sudske postupke pokrenute prije isteka prijelaznog razdoblja utvrđenog u članku 126. Sporazuma o povlačenju primjenjuju odredbe Uredbe Bruxelles I.a koje se odnose na nadležnost.

32. Ovi predmeti odnose se na ugovorne odredbe kojima su sudovi Ujedinjene Kraljevine određeni kao nadležni. U odlukama kojima su upućeni zahtjevi navedeno je da su sudski sporovi iz glavnih postupaka pokrenuti prije 31. prosinca 2020., to jest prije isteka prijelaznog razdoblja utvrđenog u članku 126. Sporazuma o povlačenju. Kao što to španjolska vlada i Komisija pravilno ističu, za rješavanje sporova koji su predmet odluka kojima su upućeni zahtjevi potrebno je protumačiti Uredbu Bruxelles I.a.

¹⁵ SL 2020., L 29, str. 7.

Prvo pitanje

33. Sud koji je uputio zahtjev svojim prvim pitanjem želi doznati primjenjuje li se pravilo iz članka 25. stavka 1. Uredbe Bruxelles I.a, prema kojem se materijalna valjanost ugovorne odredbe o nadležnosti treba ocijeniti u skladu s pravom države članice čiji su sudovi u toj ugovornoj odredbi određeni kao nadležni, na pozivanje na ugovornu odredbu o nadležnosti sadržanu u teretnici protiv treće osobe imatelja te teretnice.

34. Članak 25. Uredbe Bruxelles I.a odnosi se na sporazume kojima ugovorne stranke sud ili sudove države članice određuju kao nadležne za rješavanje eventualnih sporova koji su između njih nastali ili bi mogli nastati¹⁶. Pojam „ugovorna odredba o nadležnosti”, što je autonoman pojam prava Unije, treba tumačiti na način da se u potpunosti provede načelo autonomije volje, na kojem se temelji članak 25. stavak 1. Uredbe Bruxelles I.a¹⁷.

35. Usporedba s odgovarajućim odredbama Konvencije iz Bruxellesa i Uredbe Bruxelles I otkriva promjene koje su člankom 25. Uredbe Bruxelles I.a uvedene u pogledu ugovornih odredbi o nadležnosti. Kao prvo, napušten je zahtjev da barem jedna od stranaka ima domicil u državi članici¹⁸. Kao drugo, članak 25. stavak 1. Uredbe Bruxelles I.a sadržava novo ujednačeno pravilo o sprečavanju sukoba zakona prema kojem materijalnu valjanost ugovorne odredbe o nadležnosti treba ocijeniti u skladu sa zakonodavstvom države članice čiji su sudovi tom ugovornom odredbom određeni kao nadležni, uključujući, kako je navedeno u uvodnoj izjavi 20. te uredbe, „pravila o sukobu zakona te države članice”¹⁹. Ističem da se to novo pravilo primjenjuje kada se pred sudom koji je ugovornom odredbom o nadležnosti određen kao nadležan ili pred bilo kojim sudom pred kojim je postupak pokrenut u suprotnosti s tom odredbom pojavi pitanje materijalne valjanosti te ugovorne odredbe²⁰. Kao treće, članak 25. stavak 5. Uredbe Bruxelles I.a predviđa da su ugovorne odredbe o nadležnosti odvojive od drugih ugovornih odredbi²¹.

36. Učinci ugovornih odredbi o nadležnosti na treće osobe, a osobito osobe različite od stranaka prvotnog ugovora na koje se ta odredba odnosi te koje poslije asignacijom ili drugim sporazumom postanu stranke tog ugovora, nisu izričito uređeni ni člankom 25. ni bilo kojom drugom odredbom Uredbe Bruxelles I.a²². Sud je naveo da ugovorna odredba o nadležnosti u načelu može proizvoditi

¹⁶ Koji se često nazivaju „sporazumi o izboru suda” ili „ugovorne odredbe o nadležnosti”

¹⁷ Presuda u predmetu *DelayFix* (t. 38. i navedena sudska praksa)

¹⁸ Ostao je samo zahtjev da stranke izaberu sud koji se nalazi u državi članici.

¹⁹ Iz memoranduma s objašnjenjem priloženog Komisijinu prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (COM(2010) 748 *final*, str. 9.) čini se da je zakonodavac htio tekst te odredbe uskladiti s člankom 5. Haške konvencije od 30. lipnja 2005. o sporazumima o izboru suda kako bi olakšao pristupanje Europske unije toj konvenciji (za tekst konvencije, vidjeti SL 2009., L 133, str. 3. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 9., svezak 1., str. 317.)). Prema članku 5. stavku 1. te konvencije, „sud ili sudovi države ugovornice određeni u sporazumu o izboru isključivo nadležnog suda nadležni su za odlučivanje u sporu na koji se primjenjuje sporazum, osim ako je sporazum ništav na temelju prava dotične države”. Shodno tomu, novo pravilo o sprečavanju sukoba zakona treba tumačiti s obzirom na ekvivalentno pravilo Konvencije o sporazumima o izboru suda. U tom kontekstu, vidjeti Hartley, T. i Dogauchi, M., *Izvjeshće s objašnjenjima*, dostupno na <https://assets.hcch.net/upload/expl37final.pdf>.

²⁰ Vidjeti Nuyts, A., „La refonte du règlement Bruxelles I”, *Rev. Crit. DIP*, 2013., str. 56. Da se u glavnim postupcima osporava materijalna valjanost ugovornih odredbi o nadležnosti, a ne čini se da je to slučaj, španjolski sudovi bi o tom pitanju odlučivali primjenom prava Ujedinjene Kraljevine, uključujući pravila te zemlje o sprečavanju sukoba zakona. Međutim, sudovi države članice pred kojima je postupak pokrenut u suprotnosti s ugovornom odredbom o nadležnosti mogu odlučivati o materijalnoj valjanosti te odredbe sve dok se postupak ne pokrene pred sudom koji je određen kao nadležan. U skladu s člankom 31. stavkom 2. Uredbe Bruxelles I.a, kada se postupak pokrene pred sudom države članice čiji su sudovi određeni kao nadležni, sudovi ostalih država članica moraju prekinuti postupke koji su eventualno pred njima pokrenuti.

²¹ Odvojivost takvih ugovornih odredbi već je priznata u sudskoj praksi Suda: vidjeti presudu od 3. srpnja 1997., *Benincasa*, (C-269/95, EU:C:1997:337, t. 25.).

²² Vidjeti, u tom pogledu, točku 40. presude u predmetu *DelayFix*, u kojoj je navedeno da se „člankom 25. stavkom 1. [Uredbe Bruxelles I.a] ne pojašnjava [...] je li moguće ugovornu odredbu o prenošenju nadležnosti ustupiti, izvan kruga stranaka ugovora, na treću osobu, koja je ugovorna stranka kasnije sklopljenog ugovora i sljednik, u cijelosti ili dijelom, prava i obveza jedne od stranaka iz prvotnog ugovora”.

učinke samo u odnosima između izvornih stranaka ugovora²³. Treća osoba se na takvu ugovornu odredbu u načelu može pozivati samo ako je na nju pristala²⁴. Taj je pristup dosljedan ranijoj sudskoj praksi Suda u pogledu članka 17. Konvencije iz Bruxellesa i članka 23. stavka 1. Uredbe Bruxelles I²⁵.

37. Članak 25. stavak 1. Uredbe Bruxelles I.a primjenjuje se na slučajeve u kojima su se stranke „sporazumjele” o sudu. Kako proizlazi iz uvodne izjave 15. te uredbe, ta suglasnost između stranaka opravdava prednost koju, u ime načela autonomije volje, uživa njihov izbor suda²⁶. Shodno tomu, Sud je utvrdio da sud pred kojim se vodi postupak ima na temelju članka 25. stavka 1. Uredbe Bruxelles I.a obvezu ispitati *in limine litis* jesu li stranke stvarno bile suglasne s ugovornom odredbom o nadležnosti, a postojanje te suglasnosti mora biti jasno i precizno dokazano, pri čemu oblik koji se zahtijeva u članku 25. stavku 1. Uredbe Bruxelles I.a ima funkciju osigurati da postojanje suglasnosti doista bude utvrđeno²⁷.

38. Međutim, Sud je u nekoliko presuda u kojima je tumačio članak 17. Konvencije iz Bruxellesa, a koje je donio u okviru sporova u pogledu ugovora o uslugama pomorskog prijevoza, prihvatio da je na ugovornu odredbu o nadležnosti sadržanu u teretnici moguće pozivati se protiv treće osobe. Takvo je pozivanje moguće, ako tu odredbu prijevoznik i pošiljatelj smatraju valjanom²⁸ te ako treća osoba, prema primjenjivom nacionalnom pravu, stjecanjem teretnice stupa u pošiljateljeva prava i obveze²⁹. Sud je naveo da u tim okolnostima nije potrebno utvrditi je li treća osoba imatelj teretnice prihvatila odredbu o nadležnosti iz prvotnog ugovora. Treća osoba ne može stjecanjem teretnice dobiti više prava nego što ih je imao pošiljatelj. Ona tim činom stupa u sva prava koja proizlaze iz teretnice te se istodobno podvrgava svim obvezama koje je prate, uključujući ugovornu odredbu o nadležnosti³⁰. Ako primjenjivo nacionalno pravo ne predviđa takvu zamjenu, sud pred kojim je postupak pokrenut mora utvrditi je li treća osoba doista prihvatila ugovornu odredbu o nadležnosti³¹.

39. Sud je u presudi u predmetu Refcomp, u kojoj je tumačio članak 23. stavak 1. Uredbe Bruxelles I, utvrdio da doseg prethodno navedene sudske prakse treba ocijeniti s obzirom na vrlo specifičnu prirodu teretnica, koje je opisao kao „instrument[e] međunarodne trgovine kojima se uređuje odnos koji uključuje najmanje tri osobe, a to su pomorski prijevoznik, pošiljatelj robe i primatelj robe” i „prenosive instrument[e] koji vlasniku robe [omogućuju] da tu robu tijekom prijevoza prenese kupcu koji kao imatelj teretnice postaje primatelj robe i nositelj svih pošiljateljevih prava i obveza prema prijevozniku”³². S obzirom na taj odnos zamjene između pošiljatelja i treće osobe imatelja teretnice, potonja je osoba vezana ugovornom odredbom o nadležnosti sadržanom u

²³ Presuda u predmetu DelayFix (t. 42. i navedena sudska praksa)

²⁴ Presuda od 21. svibnja 2015., CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, u daljnjem tekstu: presuda u predmetu CDC Hydrogen Peroxide, t. 64. i navedena sudska praksa)

²⁵ Presude od 20. veljače 1997., MSG (C-106/95, EU:C:1997:70, t. 15. i 17.), od 16. ožujka 1999., Castelletti (C-159/97, EU:C:1999:142, t. 19. i 34.); i od 7. veljače 2013., Refcomp (C-543/10, EU:C:2013:62, u daljnjem tekstu: presuda u predmetu Refcomp, t. 26. do 29.)

²⁶ U tom pogledu vidjeti, kad je riječ o članku 23. stavku 1. Uredbe Bruxelles I, presudu u predmetu Refcomp, t. 26.)

²⁷ Presuda DelayFix (t. 41. i navedena sudska praksa). Uredbom Bruxelles I.a uređena je formalna valjanost ugovornih odredbi o nadležnosti. Države članice ne mogu propisati dodatne formalne zahtjeve niti mogu izmijeniti ili izuzeti iz primjene formalne zahtjeve iz članka 25. stavka 1. te uredbe (vidjeti, u tom pogledu, presudu od 24. lipnja 1981., Elefanten Schuh, 150/80, EU:C:1981:148, t. 26.)

²⁸ U ovim predmetima ništa ne upućuje na to da ugovorne odredbe o nadležnosti koje su prijevoznici i pošiljatelji dogovorili nisu valjane.

²⁹ Presuda u predmetu Russ (t. 24.), presuda od 16. ožujka 1999., Castelletti (C-159/97, EU:C:1999:142, t. 41.); i presuda u predmetu Coreck (t. 23.)

³⁰ Presuda u predmetu Coreck (t. 25. i navedena sudska praksa)

³¹ Presuda u predmetu Coreck (t. 26.)

³² Presuda u predmetu Refcomp (t. 35.)

teretnici. Sud je tu sudsku praksu smatrao neprimjenjivom u okolnostima predmeta Refcomp jer je u tom predmetu bila riječ o ugovornoj odredbi o nadležnosti koju su proizvođač i prvotni kupac robe dogovorili u sklopu niza ugovora o prijenosu vlasništva nad robom³³.

40. Sud je poslije usvojio blaži pristup te je sudsku praksu koju je razvio u kontekstu teretnica primijenio na druge ugovore.

41. U presudi u predmetu CDC Hydrogen Peroxide tumačio se, među ostalim, članak 23. Uredbe Bruxelles I. Belgijsko društvo osnovano radi potraživanja naknade štete u ime društava pogođenih zabranjenim sporazumom pred njemačkim je sudom radi dostavljanja podataka i naknade štete pokrenulo postupak protiv nekoliko društava registriranih u raznim državama članicama koja su sudjelovala u povredi članka 101. UFEU-a. Pozivajući se na presudu u predmetu Coreck, Sud je utvrdio da „samo u slučaju kada bi, sukladno nacionalnom pravu koje se primjenjuje na meritum, koje je određeno primjenom pravila međunarodnog privatnog prava suda pred kojim se vodi postupak, treća osoba preuzela prvotni ugovor i sva prava i obveze koje iz njega proizlaze, sporazum o prenošenju nadležnosti na koji treća osoba nije pristala ipak bi je mogao obvezivati”³⁴.

42. Sud je taj pristup upotrijebio i u presudi u predmetu Profit Investment SIM³⁵, gdje je zaključio da je na ugovornu odredbu o nadležnosti sadržanu u prospektu o izdavanju obveznica moguće pozivati se protiv treće osobe koja je te obveznice stekla od financijskog posrednika ako se utvrdi, među ostalim, da je „treća osoba upisom navedenih vrijednosnih papira na sekundarnom tržištu naslijedila od navedenog posrednika prava i obveze vezane uz te iste vrijednosne papire u skladu s primjenjivim nacionalnim pravom”.

43. U presudi u predmetu DelayFix postavljalo se pitanje može li se društvo Ryanair protiv društva DelayFix, koje se bavi naplatom potraživanja u ime putnika u zračnom prijevozu, pozivati na odredbu o nadležnosti sadržanu u ugovoru o prijevozu sklopljenom između njega i putnika koji je svoje potraživanje prenio društvu DelayFix, koje nije pristalo na tu odredbu o nadležnosti. Sud je u točki 47. te presude utvrdio da je pozivanje na tu odredbu moguće samo ako je društvo DelayFix – treća osoba – preuzelo prava i obveze putnika – izvorne ugovorne stranke – „sukladno nacionalnom pravu koje se primjenjuje na meritum”.

44. Iz sudske prakse Suda proizlazi da je, u skladu s pravom Unije, na ugovornu odredbu o nadležnosti dogovorenu između prijevoznika i pošiljatelja koja se nalazi u teretnici moguće pozivati se protiv treće osobe imatelja te teretnice ako je ta osoba pristala na tu odredbu ili ako je preuzela pošiljateljeva prava i obveze³⁶. Pitanje preuzima li treća osoba stjecanjem teretnice pošiljateljeva prava i obveze treba riješiti s obzirom na nacionalno pravo. Kao što to društvo Allianz, društvo Mapfre i španjolska vlada pravilno ističu, pod nacionalnim se pravom misli na nacionalno pravo primjenjivo na meritum koje je određeno primjenom pravila međunarodnog privatnog prava suda pred kojim se vodi postupak³⁷.

³³ Sud je u točki 37. presude u predmetu Refcomp utvrdio da u nizu ugovora o prijenosu vlasništva odnos slijeđenja između prvotnog kupca i podkupca, to jest treće osobe koja na kraju niza ugovora stječe robu, nije takav da dolazi do prijenosa samo jednog ugovora ili svih prava i obveza koji proizlaze iz tog niza ugovora. Ugovorne obveze stranaka mogu varirati od ugovora do ugovora pa ugovorna prava koja podkupac može ostvariti protiv neposrednog prodavatelja nisu nužno ona koja je proizvođač prihvatio u ugovoru koji je sklopio s prvim kupcem. Sud je u točki 38. te presude zaključio da se učinci prijenosa teretnice na treću osobu ne primjenjuju na ugovore o prijenosu vlasništva nad robom jer se propisi država članica razlikuju u pogledu prirode koju pripisuju odnosu između proizvođača i podkupca.

³⁴ Presuda u predmetu CDC Hydrogen Peroxide (t. 65.)

³⁵ Presuda od 20. travnja 2016. (C-366/13, EU:C:2016:282, t. 37.)

³⁶ Pod pretpostavkom da je ugovorna odredba o nadležnosti dogovorena između prijevoznika i pošiljatelja valjana, što se u ovim predmetima ne osporava

³⁷ Presude u predmetima Coreck (t. 30.) i CDC Hydrogen Peroxide (t. 65.)

45. Čini se da je Sud taj pristup upotrijebio u točki 47. presude u predmetu DelayFix kad je, pozivajući se na točku 65. presude u predmetu CDC Hydrogen Peroxide, koja pak upućuje na točku 30. presude u predmetu Coreck, uputio na „nacionalno pravo koje se primjenjuje na meritum”. Kada se Sud tom pitanju vratio u točki 63. i izreci te presude, čini se da je promijenio stav utvrdivši da pitanje preuzima li društvo za naplatu potraživanja sva prava i obveze prvotne ugovorne stranke treba riješiti sukladno „zakonodavstvu države čiji su sudovi navedeni u [ugovornoj odredbi o nadležnosti]”.

46. Taj pristup ima sljedeća tri nedostatka, zbog čega ga ne preporučam Sudu³⁸.

47. Kao prvo, točka 45. ovog mišljenja pokazuje da je obrazloženje presude u predmetu DelayFix nedosljedno, a možda čak i samo sebi proturječno. Nije moguće navodno slijediti ustaljenu sudsku praksu Suda, kako je sažeto prikazana u točki 44. ovog mišljenja, a prema kojoj pitanje preuzima li treća osoba stjecanjem teretnice pošiljateljeva prava i obveze treba riješiti s obzirom na nacionalno pravo primjenjivo na meritum koje je određeno primjenom pravila međunarodnog privatnog prava suda pred kojim se vodi postupak, a potom zaključiti da se primjenjuje pravo države članice čiji su sudovi određeni kao nadležni u ugovornoj odredbi o nadležnosti.

48. Kao drugo, smatram da pristup iz točke 63. i izreke presude u predmetu DelayFix nije puko pojašnjenje ili razrada presuda u predmetima Coreck i CDC Hydrogen Peroxide³⁹. Osim ako je obična pogreška u pisanju – što, kao što ću to objasniti u točki 50. ovog mišljenja, ne isključujem – taj pristup očito odstupa od onog u ranijim presudama. Iako Sud nije nužno vezan svojom ranijom sudskom praksom i svakako je može prilagoditi s obzirom na, primjerice, promjene u primjenjivim pravnim pravilima ili postojanje novih čimbenika, iznenađujuće je to da u presudi DelayFix nije objašnjena promjena stajališta Suda u pogledu primjenjivog nacionalnog prava.

49. Kao treće, pristup upotrijebljen u točki 63. i izreci presude u predmetu DelayFix može se tumačiti na način da pravilo o sprečavanju sukoba zakona koje je člankom 25. stavkom 1. Uredbe Bruxelles I.a uvedeno u pogledu materijalne valjanosti ugovorne odredbe o nadležnosti uređuje stupanje treće osobe u prava i obveze stranke prvotnog ugovora. U točkama 54. do 56. ovog mišljenja objašnjeno je zašto smatram da se Sud ne može prikloniti tom tumačenju.

50. S obzirom na zaključke u točkama 48. do 62. presude u predmetu DelayFix, ne isključujem mogućnost da je Sud htio uputiti na zakonodavstvo države čiji su sudovi u ugovornoj odredbi određeni kao nadležni u vezi s ocjenom valjanosti te odredbe o nadležnosti dogovorene između prvotnih stranaka ugovora, to jest između zračnog prijevoznika i putnika. Upućivanje na to zakonodavstvo u točki 63. i izreci te presude u tom bi slučaju bilo puka pogreška u pisanju.

51. Smatram da postoje tri razloga zbog kojih, unatoč promjenama koje su uvedene člankom 25. stavkom 1. Uredbe Bruxelles I.a, načela utvrđena u sudskoj praksi u kojoj se tumači članak 17. prvi stavak Konvencije iz Bruxellesa i članak 23. stavak 1. Uredbe Bruxelles I, a na koju se upućuje u točkama 38., 39. i 41. do 44. ovog mišljenja, i dalje vrijede.

³⁸ Za kritiku presude u predmetu DelayFix, vidjeti Larrivière, L., „Note sous CJUE, 18 novembre 2020, Ryanair DAC c. DelayFix, aff. C-519/19”, *Journal du droit international*, 2021., str. 1043., i Wołodkiewicz, B., „The Enforceability of a Jurisdiction Clause against an Assignee”, *Journal of European Consumer and Market Law*, 2021., str. 206.

³⁹ Vidjeti točku 44. ovog mišljenja.

52. Prvo ističem da je Sud utvrdio da njegovo tumačenje članka 23. stavka 1. Uredbe Bruxelles I vrijedi i za članak 25. stavak 1. Uredbe Bruxelles I.a jer te odredbe glase gotovo jednako⁴⁰.

53. Kao drugo, smatram da uklanjanje zahtjeva da barem jedna od stranaka ima domicil u državi članici ponajprije služi jačanju autonomije stranaka u pogledu izbora nadležnog suda ili sudova te ne utječe na primjenu ili učinke ugovornih odredbi o nadležnosti na treće osobe.

54. Naposljetku (a to se čini središnjim pitanjem u prvom prethodnom pitanju), slažem se sa španjolskom vladom i Komisijom da se novim pravilom o sprečavanju sukoba zakona koje nalaže da materijalnu valjanost ugovorne odredbe o nadležnosti treba ocijeniti s obzirom na pravo države članice čiji su sud ili sudovi određeni kao nadležni u toj odredbi ne uređuju učinci ugovornih odredbi o nadležnosti na treće osobe, to jest pitanje stupa li treća osoba u prava i obveze izvorne ugovorne stranke.

55. U tom pogledu dijelim stajalište akademika, koje se čini jednoglasnim, da pojam „materijalna valjanost” iz članka 25. stavka 1. Uredbe Bruxelles I.a obuhvaća materijalnu valjanost ugovorne odredbe o nadležnosti za koju se navodi da je nevaljana zbog, među ostalim, pogreške, lažnog predstavljanja, nasilja, prijevare ili neovlaštenosti ili pravne nesposobnosti⁴¹. Profesori T. Hartley i M. Dogauchi u svojem *Izvješću* od 30. lipnja 2005. s objašnjenjima Haške konvencije o sporazumima o izboru suda dijele to stajalište u svojem sljedećem komentaru o članku 5. prvom stavku te konvencije: „Odredba o ‚ništavosti’ odnosi se samo na materijalne (ne i formalne) razloge nevaljanosti” te su njome „ponajprije obuhvaćeni općepriznati razlozi kao što su prijevara, pogreška, lažno predstavljanje, prisila i pravna nesposobnost”⁴².

56. Iz navedenog proizlazi da učinci ugovornih odredbi o nadležnosti na treće osobe nisu obuhvaćeni pojmom „materijalna valjanost” iz članka 25. stavka 1. Uredbe Bruxelles I.a⁴³. Valjanost ugovorne odredbe o nadležnosti odvojeno je pitanje od njezine primjenjivosti, odnosno mogućnosti pozivanja na nju, protiv trećih osoba.

57. S obzirom na navedeno, predlažem da Sud na prvo pitanje odgovori u smislu da članak 25. stavak 1. Uredbe Bruxelles I.a treba tumačiti na način da je na ugovornu odredbu o nadležnosti dogovorenu između prijevoznika i pošiljatelja koja se nalazi u teretnici moguće pozivati se protiv treće osobe imatelja teretnice ako je ta osoba stjecanjem te teretnice stupila u pošiljateljeva prava i obveze. Na sudu je pred kojim je postupak pokrenut da na to pitanje odgovori u skladu s nacionalnim pravom primjenjivim na meritum koje je određeno primjenom pravila međunarodnog privatnog prava države tog suda. Pravilom iz te odredbe prema kojem

⁴⁰ Vidjeti, u tom pogledu, presudu od 24. studenoga 2022., Tilman (C-358/21, EU:C:2022:923, t. 34.). Sud je to utvrdio i u pogledu članka 17. prvog stavka Konvencije iz Bruxellesa i članka 23. stavka 1. Uredbe Bruxelles I, koji glase gotovo jednako (vidjeti, među ostalim, presudu u predmetu Refcomp, t. 18. i 19.).

⁴¹ Vidjeti, među ostalim, Ahmed, M., „The Validity of Choice of Court Agreements in International Commercial Contracts under the Hague Choice of Court Convention and the Brussels Ia Regulation”, u Furnston, M. (urednik), *The Future of the Law of Contract*, Informa Law, Routledge, 2020., br. 4., str. 217.; Fallon, M., i Francq, S., „L’incidence de l’entréevigieur de la Convention de La Haye de 2005 sur les accords d’élection de for sur l’article 25 du règlement Bruxelles I bis”, *J. T.*, 2016., br. 22., str. 169.; Hartley, T., *Choice-of-court agreement under the European and international instruments*, Oxford University Press, Oxford, 2013., br. 7.05, str. 130.-131.; Musseva, B., „Opposability of choice-of-court agreements against third parties under the Hague choice-of-court Convention and Brussels Ibis Regulation”, str. 76., dostupno na <https://www.prf.unze.ba/Docs/Anali/Analibr18god9/4.pdf>; Ratković, T., i Zgrabljic Rotar, D., „Choice-of-Court Agreements under the Brussels I Regulation (Recast)”, *Journal of Private International Law*, sv. 9., 2013., str. 253. do 255.

⁴² Vidjeti bilješku 19. ovog mišljenja, *Izvješće s objašnjenjima* (t. 126).

⁴³ Isto tako, taj pojam ne obuhvaća tumačenje ugovorne odredbe o nadležnosti (vidjeti u tom pogledu presudu od 3. srpnja 1997., Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, t. 31. i navedenu sudsku praksu). Kad je riječ o zahtjevima formalne valjanosti te odredbe, oni su u članku 25. stavcima 1. i 2. Uredbe Bruxelles I.a definirani na način da ne ostavljaju prostora primjeni nacionalnog prava, uključujući pravila o sprečavanju sukoba zakona.

materijalnu valjanost ugovorne odredbe o nadležnosti treba ocijeniti u skladu sa zakonodavstvom države članice čiji su sud ili sudovi tom ugovornom odredbom određeni kao nadležni nije uređena mogućnost pozivanja na ugovornu odredbu o nadležnosti sadržanu u teretnici protiv treće osobe imatelja te teretnice.

Drugo, treće i četvrto pitanje

58. Sud koji je uputio zahtjev svojim drugim, trećim i četvrtim pitanjem, koja valja zajedno razmotriti, u biti pita protivi li se članku 25. stavku 1. Uredbe Bruxelles I.a nacionalno zakonodavstvo prema kojem treća osoba u odnosu na ugovor o pomorskom prijevozu robe sklopljen između prijevoznika i pošiljatelja koja stekne teretnicu koja potvrđuje taj ugovor stupa u sva pošiljateljeva prava i obveze uz iznimku ugovorne odredbe o nadležnosti sadržane u toj teretnici, na koju je protiv te osobe moguće pozivati se samo ako je ona o njoj pojedinačno i zasebno pregovarala.

59. Iz analize prvog pitanja proizlazi da članak 25. stavak 1. Uredbe Bruxelles I.a treba tumačiti na način da je na ugovornu odredbu o nadležnosti sadržanu u teretnici moguće pozivati se protiv treće osobe imatelja te teretnice ako tu ugovornu odredbu prijevoznik i pošiljatelj smatraju valjanom te ako treća osoba, prema primjenjivom nacionalnom pravu, stjecanjem te teretnice stupa u pošiljateljeva prava i obveze. U tom slučaju nije važno je li treća osoba imatelj teretnice pristala na ugovornu odredbu o nadležnosti.

60. Iz zahtjevâ za prethodnu odluku mi se čini da sud koji ih je uputio pretpostavlja da se na to pitanje primjenjuje španjolsko pravo, to jest članak 251. u vezi s člankom 468. LNM-a⁴⁴. Te dvije odredbe, kada ih se zajedno promatra, prema svemu sudeći pokazuju da treća osoba stjecanjem teretnice stupa u sva pošiljateljeva prava i aktivnosti nad robom, uz iznimku onih koji proizlaze iz ugovorne odredbe o nadležnosti. Ta je ugovorna odredba valjana samo ako je treća osoba imatelj teretnice o njoj pojedinačno i zasebno pregovarala.

61. Protivno stajalištu društava Allianz i Mapfre te španjolske vlade, slažem se s Komisijom da bi se primjenom tog nacionalnog zakonodavstva zaobišao članak 25. stavak 1. Uredbe Bruxelles I.a, kako se tumači u sudskoj praksi Suda, te da se ono stoga protivi toj odredbi.

62. Međutim, ističem da je u članku 468. LNM-a navedeno da se on primjenjuje „ne dovodeći u pitanje [...] pravila prava [Unije]”⁴⁵. S obzirom na to ograđivanje, španjolska vlada u svojim očitovanjima tu odredbu, promatranu „zasebno”, tumači na način da se primjenjuje samo na ugovorne odredbe o nadležnosti koje nisu obuhvaćene člankom 25. Uredbe Bruxelles I.a, a to su one kojima se kao nadležni određuju sudovi trećih zemalja. Slično tomu, sud koji je uputio zahtjeve ističe da pravilo iz članka 468. LNM-a nije primjenjivo ako su ugovornom odredbom o nadležnosti kao nadležni određeni sudovi države članice.

63. U tom bih pogledu istaknuo da sud koji je uputio zahtjeve mora nacionalno pravo tumačiti u skladu s pravom Unije. Posljedično, ako ograđivanje u članku 468. LNM-a omogućuje sudu koji je uputio zahtjeve da sporno nacionalno zakonodavstvo protumači u skladu s člankom 25.

⁴⁴ Društva Allianz i Mapfre dijele to stajalište. Društvo Maersk ističe da španjolska pravila o sprečavanju sukoba zakona upućuju na peruansko pravo.

⁴⁵ Vidjeti također točku XI. preambule LNM-a, izloženu u točki 6. ovog mišljenja.

stavkom 1. Uredbe Bruxelles I.a, kako se tumači u sudskoj praksi Suda, a da to tumačenje ne bude *contra legem* u odnosu na španjolsko pravo, što je na sudu koji je uputio zahtjeve da utvrdi, on to treba i učiniti.

64. Stoga predlažem da Sud na drugo, treće i četvrto pitanje odgovori u smislu da članak 25. stavak 1. Uredbe Bruxelles I.a treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalno zakonodavstvo prema kojem treća osoba u odnosu na ugovor o pomorskom prijevozu robe sklopljen između prijevoznika i pošiljatelja koja stekne teretnicu koja potvrđuje taj ugovor stupa u sva pošiljateljeva prava i obveze uz iznimku ugovorne odredbe o nadležnosti sadržane u toj teretnici, na koju je protiv te osobe moguće pozivati se samo ako je ona o njoj pojedinačno i zasebno pregovarala.

Zaključak

65. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem da Sud na pitanja koja je uputila Audiencia Provincial de Pontevedra (Provincijski sud u Pontevedri, Španjolska) odgovori na sljedeći način:

1. Članak 25. stavak 1. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima

treba tumačiti na način da je na ugovornu odredbu o nadležnosti dogovorenu između prijevoznika i pošiljatelja koja se nalazi u teretnici moguće pozivati se protiv treće osobe imatelja teretnice ako je ta osoba stjecanjem te teretnice stupila u pošiljateljeva prava i obveze. Na sudu je pred kojim je postupak pokrenut da na to pitanje odgovori u skladu s nacionalnim pravom primjenjivim na meritum koje je određeno primjenom pravila međunarodnog privatnog prava države tog suda. Pravilom iz te odredbe prema kojem materijalnu valjanost ugovorne odredbe o nadležnosti treba ocijeniti u skladu sa zakonodavstvom države članice čiji su sud ili sudovi tom ugovornom odredbom određeni kao nadležni nije uređena mogućnost pozivanja na ugovornu odredbu o nadležnosti sadržanu u teretnici protiv treće osobe imatelja te teretnice.

2. Članak 25. stavak 1. Uredbe br. 1215/2012

treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalno zakonodavstvo prema kojem treća osoba u odnosu na ugovor o pomorskom prijevozu robe sklopljen između prijevoznika i pošiljatelja koja stekne teretnicu koja potvrđuje taj ugovor stupa u sva pošiljateljeva prava i obveze uz iznimku ugovorne odredbe o nadležnosti sadržane u toj teretnici, na koju je protiv te osobe moguće pozivati se samo ako je ona o njoj pojedinačno i zasebno pregovarala.